

KOVÁCS DOROTTYA

MAGYAR AJKÚ SPANYOL
NYELVTANULÓK
BESZÉDTEMPÓJA SPANYOL
SPONTÁN BESZÉD ESETÉN

BEVEZETÉS

Talán nem is gondolnánk, milyen komoly jelentőséggel bír a beszédtempónk, pedig a túlzottan tagolt beszéd akár negatívan is befolyásolhatja megítélésünket: egy tanulmány során a résztvevők ugyanazt az erkölcsi bűnt kevésbé találták súlyosnak, amikor azt folyékonyan, gördülékenyen ismertették, mint amikor a beszéd tagoltabb volt (LAHAM et al. (2009), idézi MÁTRAHÁZI, 257).

Baditzné (2019) kifejezetten a spanyol nyelvre irányuló kutatásában pedig spanyol anyanyelvi beszélők értékelték a Közös Európai Referenciakeret szerinti B2-es szintű magyar ajkúak beszédprodukciónak. A megkérdezettek többek között kiemelték a túlságosan lassú beszédet és a túlzott szünettartást mint zavaró anyanyelvi transzferjelenséget, és így csak kisebb társadalmi presztízzsel járó munkákra találták alkalmasnak a magyarokat.

Mindennek fényében a szóbeli közlésmód a nyelvtanulás és tanítás egy igen fontos részének bizonyul. Ezen a területen folytatott kutatásomban arra voltam kíváncsi, hogy a B2-es KER szintű magyar diákok beszédtempója spanyol nyelvhasználatkor valóban lassabb-e a célnyelvi átlagos értéktől, valamint, hogy van-e hatása a tanulók beszédtempójára annak, ha anyanyelvi beszélőpartnerrel társalognak spanyolul. A következőkben hipotézisem vizsgálatait és annak eredményeit fogom összefoglalni.

ALAPFOGALMAK

Beszédtempó és artikulációs tempó

A nemzetközi szakirodalom kétféle terminust különböztet meg a szóbeli beszéd-produkciót tekintve, így beszélhetünk *beszédtempóról* („speaking rate”, avagy „velocidad de habla”), illetve *artikulációs tempóról* („articulation rate”, „velocidad de articulación”).

Gósy Mária definíciója szerint a beszédtempó az adott időegység alatt létrehozott nyelvi jelek számát jelenti, amibe a beszédszünetek is beleszámítanak (Gósy 2004, 204). A beszédtempó tudatos megváltoztatása nehéznek bizonyul, így a beszélők azt gyorsítani vagy lassítani csak kevesebb, illetve több szünet alkalmazásával tudják (Bóna 2007, 150). A szünetek számán és időtartamán felül az adott beszélő lelkiállapota és kora is hat a beszédtempóra: ha boldogok vagy dühösek vagyunk, gyorsabban, míg ha szomorúak, akkor lassabban beszélünk (SCHERER, idézi Bóna 2016, 162 és 2007, 36). Az életkorra vonatkozóan elmondható, hogy az anyanyelv-elsajátítás szintjén álló gyerekek és az idősek beszédtempója lassabb a tinédzserekénél és a felnőttekénél (Bóna 2007, 33–34). Hasonló módon eredményezheti a tempó változását a beszédtema is, hiszen gyorsabb beszédtempóval és kevesebb szünettel jelentjük be a jó híreket, viszont több szünettel élünk kényelmetlen téma esetén, illetve kevésbé gördülékeny a produkciónk, ha komplex vagy kevésbé általános témáról kell beszélnünk felkészülési lehetőség nélkül (Gósy, idézi KREPSZ 2016, 176). Végezetül fontos kitérni a nyelvre mint befolyásoló tényezőre is, mivel – ahogy a következő táblázat is mutatja – az átlagos beszédtempó értéke nem azonos a különböző nyelveknél:

Nyelv	Átlagos beszédtempó (szótag/másodperc)
magyar	3,2-5,3
(brit) angol	4,4-5,9 / 4,5-8,9
spanyol	4,6-7
arab	4,6-7
francia	4,7-6,8
olasz	5,3-8,9
holland	5,5-9,3

1. táblázat: A különböző nyelvek átlagos beszédtempója (GOLDMAN-EISLER és LAVER, idézi őket Gósy 2004, 205; Bóna 2014, 118)

A beszédtempó mellett az artikulációs tempó is relevánsnak bizonyul a beszédprodukciónak szempontjából: a nyelvi egységes képzésének sebességét mutatja meg (vagyis a hangok, szótagok, szavak számát) a szünetek figyelembevétele nélkül, tehát csak a tiszta artikulációt fejezi ki (GÓSY 2004, 203–204). Mivel az artikulációs tempóba nem számítanak bele a szünetek, és így ugyanannyi nyelvi jel összegét osztjuk egy kisebb számmal, egy adott beszélő artikulációs tempójának értéke mindig nagyobb lesz a beszédtempója értékénél (GÓSY 2004, 204).

Hegedűs (1957, 225) szerint a lexikális jelentéssel bíró szavakat kisebb artikulációs tempóval ejtjük, mint a névmásokat, kötőszavakat, névelőket és a határozószókat; valamint csökken az artikulációs tempó szünetek előtt és beszédszakaszok végén is. Ezzel szemben a több szótagból álló egységeket (szavakat, mondatokat) nagyobb artikulációs tempóval képezzük (NAKATANI et al., idézi BÓNA 2007, 9; QUENÉ 2008, 1111; HEGEDŰS 1957, 225), ahogy az idegesség is növeli ezt a tempót (SCHERER, idézi BÓNA 2016, 162).

A beszéd- és artikulációs tempót többféle mértékegységgel adhatjuk meg: választhatunk a „szó/perc”, „szótag/perc”, „szótag/másodperc” és „hang/másodperc” közül (GÓSY 2004, 204–205). Bár a magyar nyelvre vonatkozóan a leggyakrabban használt mértékegység a „hang/másodperc” (GÓSY 2004, 204–205; MARKÓ 2005, 60), gyors beszéd esetén szinte lehetetlen a hangok elkülönítése és beazonosítása (BÓNA 2007, 12). Ezért kutatásom során a „szótag/másodperc” mértékegységet használtam, mivel a „hang/másodperc” kivételével csak ez teszi lehetővé a hibásan vagy hiányosan kiejtett szavak külön hang, vagy (ez esetben) szótagokként való kezelését (BÓNA 2007, 11).⁴⁷

Beszédtypusok

Mivel a beszédtypus az egyik legjelentősebb befolyásoló tényező a beszéd időbeli paramétereire nézve (BÓNA 2014, 120), fontos szólnom a kutatásomban megjelenő különböző beszédtypusokról, stílusokról is: a spontán monológrol és a spontán dialógusról.

Spontán beszéd során a beszédtervezés és annak produkciója párhuzamosan történik (LEVELT, idézi VÁRADI és BEKE 2013, 26–27), tehát nincsen lehetőség

.....
47 Amennyiben a „szó/perc” mértékegységet választanám, úgy problémát okoznának a csak félig kiejtett szavak: például a „elmentem a bo... a boltba” esetén a „bo” szókezdeményt nem lehetne realizált szónak tekinteni. Az ehhez hasonló kérdéses szituációkat oldja meg a „szótag/másodperc” és „szó/másodperc” mértékegység.

felkészülésre (KREPSZ 2016, 177), így a beszéd típusok közül a spontán beszédben a leggyakoribbak a megakadásjelenségek (KREPSZ 2016, 178–179).

Spontán monológ esetén a beszélő és a hallgató szerepe nem kiegyensúlyozott, mivel a beszélgetés egyik résztvevőjénél hosszabb ideig van a szó (IVÁNYI, idézi KREPSZ 2016, 185): megszakítás nélkül tud beszélni (BÓNA 2014, 117), és a tartalom, szókincs és a nyelvtani formák kiválasztása is rajta múlik (GÓSY 2005, idézi BÓNA 2015, 202).

Párbeszéd során egyfajta verseny figyelhető meg a beszélők között, és míg az egyik résztvevőnél van a szó, addig a partnernek van ideje a tervezésre, ami a megakadásjelenségek számának csökkenésével, a beszéd- és artikulációs tempónak pedig a növekedésével jár (MARKÓ 2005, 93–94, 98–99, 168).

HIPOTÉZISEK

A közvélekedés szerint a spanyolok sokkal gyorsabban beszélnek a magyaroknál, amit kutatások is igazoltak: spontán monológ esetén a magyar átlagos beszédtempó 3,2–5,3 szótag/másodperc, párbeszéd során pedig 3,7–5,9 szótag/másodperc (BÓNA 2014, 118). Ezzel szemben az európai spanyol átlagos beszédtempó másodpercenkénti 4,6–7,0 szótagra tehető (GOLDMAN-EISLER, idézi GÓSY 2004, 205).⁴⁸

A B2-es KER szintű nyelvtanulók beszédtempóját vizsgálva, az előbbi adatok alapján a következő eredményeket vártam a kutatásom végére:

- i. a B2-es KER szintű magyar diákok beszédtempója spanyol spontán beszéd esetén még inkább a magyar átlagos értékhez áll közelebb, mint a célnyelvihez;
- ii. spanyol anyanyelvű beszélgetőpartnerrel folytatott spontán dialógus során a magyar ajkú spanyol nyelvtanulók beszédtempója felgyorsul.

A második feltételezésem Markó Alexandra kutatásának (MARKÓ 2005, 98–99, 168) eredményein alapul: ő úgy találta, hogy magyar anyanyelvű beszélők beszédtempója 50%-kal, artikulációs tempója pedig 10%-kal nő dialógusban a monológ során mutatott értékekhez képest. Ebből kiindulva arra voltam kíváncsi, hogy ez a gyorsulás csak anyanyelvi beszélők esetében figyelhető-e meg, vagy már B2-es KER szintű tanulóknál is. Emellett azt a lehetőséget sem szerettem volna kizárni, hogy a lassabb beszélők gyorsulása helyett esetleg a spanyol adatközlő lassít (önkéntelenül) a tempóján.

.....
⁴⁸ Gósy (2004) az adatokat Frieda Goldman-Eisler *Psycholinguistics: Experiments in Spontaneous Speech* (1968) könyvéből kölcsönözte. A mű címe alapján (Pszicholingvisztika: Kísérletek a spontán beszéd területén) feltételeztem, hogy ezen adatok is spontán beszédre vonatkoznak.

KORPUSZ, ADATKÖZLŐK

Kutatásom alapját egy harmincegy hangfelvételtől álló korpusz adta tizenegy adatközlő (kilenc nő és kettő férfi) beszédproduktumaival. A magyar nyelvtanulók (10 fő) a felvétel idején 20 és 25 év közötti, B2-es KER szinten álló egyetemi hallgatók voltak,⁴⁹ a dialógusban beszélgetőpartnerük pedig egy 29 éves andalúz férfi volt, aki ekkor ösztöndíjjal tanult Magyarországon.

Háromféle szituációban beszéltek az informánsok: spontán monológot kértem tőlük először magyarul – ezt csak a magyar anyanyelvűektől –, majd spanyolul, végül pedig mindegyik magyar nyelvtanuló részt vett egy interjú formájú párbeszédben a spanyol adatközlővel. Ugyan egyik beszédhelyzetben sem szabtam meg a témakört, tehát kötetlenül zajlottak mind a monológok, mind a társalgások, segítségként, ötletnek biztosítottam különböző témákat, képeket, illetve kérdéseket.⁵⁰

KUTATÁSI MÓDSZEREK

A hangfelvételek elemzéséhez a *Praat* nevű fonetikai digitális software-t használtam (Boersma–Weenink 2018),⁵¹ itt szegmentáltam és annotáltam a felvételeket, vagyis különválasztottam a szüneteket, és feliratoztam az adatközlők beszédproduktumait.

Mivel célom az elhangzottak lehető legpontosabb ábrázolása volt, a legmegfelelőbbnek a fonetikus átírás bizonyult (Gósy 2004, 291). A bonyolult, a *Praat*-ban nem megjeleníthető karakterek elkerülése végett azonban a fonetikus átíráshoz a Nemzetközi Fonetikai Ábécé (*International Phonetic Alphabet*, IPA) fonológiai jeleit használtam kisebb módosításokkal.⁵²

Szintén a valósághű annotálás érdekében Koremanhoz hasonlóan (BÓNA 2014, 117) a valóban realizált hangokat vettem figyelembe, így azonban a hibásan megformált szavak is részét képezték a számításaimnak. Ezzel szemben a kérdéses státuszú megnyilvánulásokról (például a „pff” vagy „hmm”-féle reakciók) és az

.....
49 Azért esett a választásom a B2-es KER szintre, mert a Közös Európai Referenciakeret meghatározása szerint az ezen a szinten álló tanulóktól várható el természetességgel kivitelezett párbeszéd anyanyelvi beszélővel (MCER, 2002, 26).

50 Ugyanazt az inspirációnak szánt segédanyagot kapta minden résztvevő, de azokat nem feltétlenül használták fel.

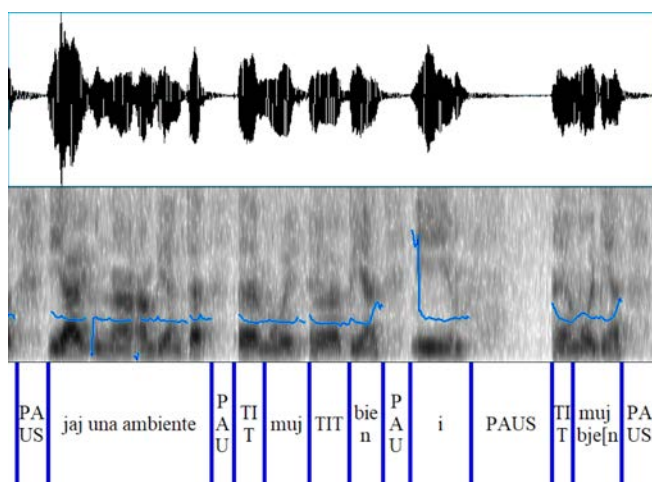
51 <http://www.fon.hum.uva.nl/praat/>

52 Erre azért volt szükség, mert az IPA karakterei közül nem mindegyiket tudta megjeleníteni az elemző program.

olyan nevetésektől, melyek közben nem történt egyértelmű beszédprodukciónak tekintetem, azért, hogy ezek ne befolyásolják az objektív eredményeimet.

A szakirodalom különböző típusú szüneteket különböztet meg. Egyfelől beszélhetünk kitöltött szünetről, vagyis *hezitálásról* (spanyolul „titubeo”, az én jelölésemben „TIT”), másfelől pedig néma szünetről, ilyen maga a *szünet* (spanyolul „paua”, rövidítem szerint „PAUS”). A hezitálás beszédtervezési problémákra vezethető vissza (GÓSY 2005, 95–96), amikor például a beszélőnek nehezebbé esik megtalálni a megfelelő szót (Quilis 1999, 471). A magyarban ez többek között „ö” vagy „m” hangként, illetve ezek megnyúlásaként szokott előfordulni (GÓSY 2004, 208 és 2005, 97; HORVÁTH 2010, 294 és 2014, 25), míg a spanyol nyelvben „e”-ként mutatkozik meg (BADITZNÉ 2015, 136).

Levinson általános definíciója szerint a néma szünet egy beszédprodukciónak külső periódus (MATEU SERRA 2001, 220). Bár a mai felfogás szerint néma szünetnek csak a száz milliszekundumnál hosszabb időtartamú szegmenseket szokás tekinteni (GÓSY 2004, 207–208), Bóna Judithhoz (BÓNA 2007, 25), Gyarmathy Dorottyához és munkatársaihoz (GYARMATHY et al. 2016, 9) hasonlóan én is szünetként kezeltem minden érzékelhető néma szakaszt, tehát függetlenül az időtartamtól, minden (akár száz milliszekundumnál rövidebb) néma szakaszt szünetnek vettem.

1. ábra: Szegmentálás és annotálás („Y hay *una ambiente... muy... bien... y... muy bie[n]”, magyarul kb. „És nagyon... jó... és nagyon jó... hangulat van”)

Ahogy már korábban említettem (lásd: „Hipotézisek” fejezet), szakirodalmi adatok alátámasztották, hogy a spanyol átlagos beszédtempó gyorsabb, mint a magyar. Ezenfelül azonban úgy gondoltam, érdemes lenne megvizsgálni ennek a különb-

ségnek az okát, azaz, hogy a különbséget például a folyamatosság hiánya (a nagyfokú szünettartás) okozza-e, vagy a magyar beszélők már az artikuláció során is lassúnak bizonyulnak. Hogy a kérdésekre választ kapjak, az adatközlőimnek mind a beszédtempóját, mind pedig az artikulációs tempóját megmértem.

Szakirodalmi meghatározásokon alapulva a beszédtempó esetén az összes realizált szótag számát a teljes beszédidővel osztottam el, tehát a szüneteket is figyelembe vettem (GÓSY 2004, 204; és GYARMATHY et al. 2016, 9). Mivel az artikulációs tempó a nyelvi jelek képzésének sebességét jelenti (GÓSY 2004, 203–204), kiszámolása a következőképpen történt: a teljes beszédidőből kivontam a szünetek időtartamát, és ezzel osztottam el a realizált szótagok számát (GYARMATHY et al. 2016, 9). Számításaimat a *Praath*hoz készített kiegészítő programok, az úgynevezett *script*ek könnyítették meg, amelyek automatikusan kiszámolták a szegmentált beszédszakaszokban elhangzó szótagok számát.⁵³

EREDMÉNYEK

Az első hipotézisem szerint a spanyol nyelven kivitelezett monológ során a B2-es KER szintű magyar nyelvtanulók beszédtempója nem éri el a spanyol átlagos értéket, és még inkább a magyar sztenderdhez áll közelebb. Ennek alátámasztása vagy megcáfolása céljából a magyar adatközlők beszéd- és artikulációs tempóját mindkét nyelv átlagos értékével hasonlítottam össze.⁵⁴ A kapott adataim a következő táblázatban láthatók:

Beszédtempó (szótag/másodperc) – spanyol spontán beszéd

	Beszéd- tempó (egyéni értékek)	Beszéd- tempó (magyar átlag)	Beszéd- tempó (spanyol átlag)	Eltérés a magyar átlagtól	Eltérés a spanyol átlagtól
1. adatköz- lő	2,0467 (3,2877)	4,25 (5,9)	5,8	-2,2033 (-2,6123)	-3,7533

.....
53 Az általam használt programokat Bartók Márton tervezte.

54 Ezt a számot úgy kaptam meg, hogy mindkét nyelv határértékeinek (lásd: „Hipotézisek” fejezet) átlagát vettem, tehát a magyar nyelv esetében a 3,2-5,3 szótag/másodperc és 4,9-6,9 szótag/másodperc (ez utóbbi az artikulációs tempóra utal), a spanyol nyelv átlagos beszédtempójának esetében pedig a 4,6-7,0 szótag/másodperces határértékek átlagát számoltam ki.

2. adatköz- lő	3,1185 (4,3535)	4,25 (5,9)	5,8	-1,1315 (-1,5465)	-2,6815
3. adatköz- lő	2,1236 (3,5547)	4,25 (5,9)	5,8	-2,1264 (-2,3453)	-3,6764
4. adatköz- lő	2,5194 (3,8587)	4,25 (5,9)	5,8	-1,7306 (-2,0413)	-3,2806
5. adatköz- lő	2,8343 (4,2684)	4,25 (5,9)	5,8	-1,4157 (-1,6316)	-2,9657
6. adat- közlő	3,8862 (4,5987)	4,25 (5,9)	5,8	-0,3638 (-1,3013)	-1,9138
7. adatköz- lő	2,9476 (4,8607)	4,25 (5,9)	5,8	-1,3024 (-1,0393)	-2,8524
8. adat- közlő	2,4954 (4,8568)	4,25 (5,9)	5,8	-1,7546 (-1,0432)	-3,3046
9. adatköz- lő	2,4784 (3,6933)	4,25 (5,9)	5,8	-1,7716 (-2,2067)	-3,3216
10. adat- közlő	2,1592 (3,9206)	4,25 (5,9)	5,8	-2,0908 (-1,9794)	-3,6408
Átlag	2,6609 (4,1253)	-	-	-1,5891 (-1,7747)	-3,139
Szórás	0,5599 (0,5477)	-	-	0,5599 (0,5477)	0,5599

2. táblázat: Az adatközlők beszédtempójának eltérése az átlagos értéktől (zárójelben az artikulációs tempóra vonatkozó értékek láthatók)

A 2. táblázatban látható adatok alapján kijelenthető, hogy az első hipotézisem igazolást nyert, hiszen a kutatásomban részt vett magyar nyelvű tanulók beszédtempója közelebb áll a magyar átlagos értékhez, mint a spanyolhoz. Itt fontos megemlítenem azt, hogy a diákok a magyar nyelvű monológjaik során mutatott beszédtempójuk alapján átlagos beszélőknek számítanak, tehát csupán a célnyelven nem érték el az átlagos határértéket.

A vizsgálódásom kezdetén megfogalmazott második hipotézisem szerint spanyol nyelvű dialógus során a magyar informánsok beszédtempója felgyorsul, mivel igazodnak a spanyol társalgópartnerük gyorsabb beszédéhez. Az elemzésem után kapott adataim a 3. táblázatból olvashatók le:

**A spontán monológ és dialógus közti különbség
(szótag/másodperc)**

	Magyar beszélők			Spanyol adatközlő		
	Mono- lóg	Dialó- gus	Különb- ség	Mono- lóg	Dialó- gus	Különb- ség
1. adat- közlő	2,0467 (3,2877)	2,4053 (3,6368)	17,52% (10,62%)	3,1773 (5,7429)	4,6822 (6,7018)	47,36% (16,7%)
2. adat- közlő	3,1185 (4,3535)	3,4895 (4,807)	11,9% (10,42%)		5,1574 (6,8126)	62,32% (18,63%)
3. adat- közlő	2,1236 (3,5547)	2,7411 (4,2745)	29,08% (20,25%)		5,9377 (7,1203)	86,88% (23,98%)
4. adat- közlő	2,5194 (3,8587)	2,5504 (3,8918)	1,23% (0,86%)		4,6666 (7,292)	46,87% (26,97%)
5. adat- közlő	2,8343 (4,2684)	2,6729 (4,2544)	-5,69% (-0,33%)		3,9526 (6,7455)	24,4% (17,46%)
6. adat- közlő	3,8862 (4,5987)	3,6409 (4,7301)	-6,31% (2,86%)		5,4079 (6,5614)	70,2% (14,25%)
7. adat- közlő	2,9476 (4,8607)	3,3848 (5,4632)	14,83% (12,4%)		5,5205 (7,6822)	73,75% (33,77%)
8. adat- közlő	2,4954 (4,8568)	2,5045 (5,6089)	0,36% (15,49%)		5,7525 (7,3174)	81,05% (27,42%)
9. adat- közlő	2,4784 (3,6933)	3,4063 (4,951)	37,44% (34,05%)		6,5353 (7,7427)	105,69% (34,82%)
10. adat- közlő	2,1592 (3,9206)	2,2045 (4,2241)	2,1% (7,74%)		5,3884 (7,2086)	69,59% (25,52%)
Átlag	2,661 (4,1253)	2,9 (4,5842)	10,25% (11,44%)	-	5,3001 (7,1185)	66,81% (23,95%)
Szórás	0,5599 (0,5477)	0,5241 (0,6446)	14,7% (10,25%)	-	0,7321 (0,4085)	23,04% (7,11%)

3. táblázat: A beszédtempó gyorsulása dialógusban a monológhoz képest (zárójelben az artikulációs tempóra vonatkozó értékek láthatók)

A kapott adataim részben egybevágnek Markó Alexandra eredményeivel (lásd: „Hipotézisek” fejezet), ugyanis a kutatásomban résztvevő magyar nyelvtanulók beszédtempója átlagosan 10,25%-kal, artikulációs tempójuk pedig 11,43%-kal nőtt a dialógus során. Ezek alapján kijelenthető, hogy a szóban forgó jelenség már B2-es KER szinten is előfordul, csak kisebb mértékben. Azt azonban meg kell jegyeznem, hogy két magyar adatközlő (az 5. és 6. informáns) beszédtempója

nem nőtt. A spanyol anyanyelvű beszélővel kapcsolatban pedig azt tapasztaltam, hogy az ő beszéd- és artikulációs tempója is nőtt (66,81%-kal, illetve 23,95%-kal), tehát nem lassult, amikor nem natív beszélővel kommunikált.

Ezenfelül a fentebb prezentált adataim alapján látható, hogy a spanyol anyanyelvű beszélő artikulációs tempója sokkal gyorsabb a célnyelven beszélő magyar nyelvtanulóknál, vagyis a magyarok beszéde nem csupán a szünetek miatt lassabb, hanem a beszédhangok artikulációja, produkciója miatt is. Egyetlen spanyol adatközlőre támaszkodva viszont természetesen nem vonhatunk le messzemenő következtetéseket, különösen szakirodalmi adatok hiányában.

KONKLÚZIÓ

A kapott eredményeim egy komoly didaktikai problémára világítanak rá: még a B2-es KER szintű nyelvtanulók beszédtempója is lassabb a célnyelvi átlagos értéktől, aminek oka nem a szünettartásban keresendő, hiszen a kutatásom résztvevőinek lassúsága már az artikuláció szintjén is felfedezhető volt.

Mindemellett azt tapasztaltam, hogy egy anyanyelvi beszélővel folytatott párbeszéd gyorsíthatja a magyar diákok szóbeli megnyilatkozásának tempóját. Ez alapján feltételezhető, hogy az osztálytermi beszélgetések jelentősen hozzájárulnának a tanulók beszédtempójának növekedéséhez. Érdemes lenne tehát komolyabb hangsúlyt fektetni a beszédkésztséget fejlesztő feladatokra, Hegedüs Renáta felmérése (2019) alapján ugyanis a tanórákon a diákok körében folytatott, célnyelven zajló kommunikáció ritka.⁵⁵

Ezen kutatásom során az eredmények mellett néhány olyan tényezőre is felfigyeltem, melyeket jövőbeli munkáim során felhasználhatok. Így például talán objektívebb adatokat kaptam volna, ha teljesen azonos beszédhelyzetben mértem volna a spontán monológokat (tehát, ha vagy csak képekkel, vagy pedig csak témajavaslatokkal élek), illetve lehetséges, hogy legközelebb árnyalhatja az eredményt, ha más mértékegységgel számítom a beszéd- és artikulációs tempót (mint például a „hang/másodperccel”).

Úgy gondolom, a jövőben érdemes lenne több adatközlővel megismételni a kísérletet, hogy reprezentatívabb eredményeket kaphassak, de különösen hasznos lenne más életkorú és szintű beszélőket is megvizsgálni. Hasonlóképp, további kutatásokhoz fontos lenne az átlagos spanyol artikulációs tempó lemérése, ahogy

.....

55 220 megkérdezett nyelvtanárból 155 (70,45%) szerint az anyanyelv használata leginkább a diákok közti kommunikáció során figyelhető meg, illetve 136 (61,82%) pedagógus szerint a tanárhoz a diákok magyarul szólnak.

a különböző régiókból (és nem csak Andalúziából) származó személyek spontán beszédének temporális paraméterei is érdekes adatokkal szolgálnának. Végül, de nem utolsó sorban, kíváncsi lennék rá, hogy nemcsak az anyanyelvi beszélővel, hanem a diáktársakkal folytatott spanyol nyelvű dialógus is hozzájárul-e a magyar nyelvtanulók beszéd- és artikulációs tempójának növekedéséhez, és ha igen, milyen mértékben.

BIBLIOGRÁFIA

- BADITZNÉ PÁLVÖLGYI Kata (2015), *A szóbeli kifejezőkészség fejlesztendő elemei a spanyol-nyelv-órán*, in *Szakpedagógiai körkép II. Idegennyelv-pedagógiai tanulmányok*, szerk. ANTALNÉ SZABÓ Ágnes, MAJOR Éva, Budapest, Eötvös Loránd Tudományegyetem (Online kiadás), 131–151. http://metodika.btk.elte.hu/file/TAMOP_BTK_BMK_3.pdf Utolsó letöltés: 2019. január 29.
- BADITZNÉ PÁLVÖLGYI, Kata (2019), ¿Debería importarnos la pronunciación en la enseñanza del español con fines específicos?, in *Lingua. Corvinus Nyelvi Napok tanulmánykötet*, eds. NYAKAS J.–GAZSI R. D., Budapest, Budapesti Corvinus Egyetem Corvinus Idegennyelvi Oktató- és Kutatóközpont, 232–243. http://www.risk-conference.uni-corvinus.hu/fileadmin/user_upload/hu/tanszekek/tarsadalomtudomanyi/iok/files/konferencia_koetet_2018.pdf Utolsó letöltés: 2021. január 7.
- BOERSMA, Paul–WEENINK, David (2018), Praat: doing phonetics by computer [Számítógépes program], 6.0.40-es verzió, <http://www.praat.org/> Utolsó letöltés: 2018. május 11.
- BÓNA Judit (2007), *A felgyorsult beszéd produkciós és percepciósi sajátosságai*, doktori disszertáció, http://doktori.btk.elte.hu/lingv/bona/Phd_dolgozat_BonaJudit.pdf Utolsó letöltés: 2019. január 29.
- BÓNA, Judit (2014), Temporal Characteristics of Speech: The Effect of Age and Speech Style, *The Journal of the Acoustical Society of America*, 2014/II, 116–121. <https://asa.scitation.org/doi/abs/10.1121/1.4885482> Utolsó letöltés: 2019. január 29.
- BÓNA Judit (2015), Különböző beszéd típusok temporális sajátosságai az életkor és a nem függvényében, *Magyar nyelvőr*, 2015/II, 201–213. <http://real.mtak.hu/30684/> Utolsó letöltés: 2019. január 29.
- BÓNA Judit (2016), *Temporális sajátosságok a beszédben*, in *Fonetikai olvasókönyv*, szerk. BÓNA Judit, Budapest, ELTE Fonetikai Tanszék, 159–173. <http://real.mtak.hu/41368/> Utolsó letöltés: 2019. január 29.
- GOLDMAN-EISLER, Frieda (1968), *Psycholinguistics: Experiments in Spontaneous Speech*, London, Academic Press.
- GÓSY Mária (2004), *Fonetika, a beszéd tudománya*, Budapest, Osiris Kiadó.
- GÓSY Mária (2005), *Pszicholingvisztika*, Budapest, Osiris Kiadó.
- GYARMATHY Dorottya, AUSZMANN Anita, NEUBERGER Tilda (2016), Az anyanyelvi és az idegen nyelvi spontán beszéd temporális jellemzői, *Anyanyelv-pedagógia*, 2016/I, 5–19. <http://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=609> Utolsó letöltés: 2019. január 29.

- HEGEDŰS Lajos (1957), Beszédtempó-elemzések, *Magyar nyelvőr*, 1957/I, 223–227. http://real-j.mtak.hu/6044/1/MagyarNyelvőr_1957.pdf Utolsó letöltés: 2019. január 29.
- HEGEDŰS Renáta (2019), *Tanárnő, mikor beszélgetünk a robottal? - Szorongásoldás kiskamasz korban idegennyelv órán a mesterséges intelligencia segítségével*, az Országos Tudományos Diákköri Konferenciára készített munka, Budapest, Eötvös Loránd Tudományegyetem.
- HORVÁTH, Viktória (2010), Filled Pauses in Hungarian: Their Phonetic Form and Function, *Acta Linguistica Hungarica* 57 (2010)2-3, 288–306. <http://real.mtak.hu/55249/> Utolsó letöltés: 2019. január 29.
- HORVÁTH Viktória (2014), *Hezitációs jelenségek a magyar beszédben*, Beszéd – Kutatás – Alkalmazás 3, Budapest, ELTE Eötvös Kiadó, http://www.eltereader.hu/media/2014/10/Horvath_V_Hezitacios_jelensegek_READER.pdf Utolsó letöltés: 2019. január 29.
- IVÁNYI Zsuzsanna (2001), A nyelvészeti konverzációelemzés, *Magyar Nyelvőr*, 2001, 74–93.
- KREPSZ Valéria (2016), *Fonetikai hasonlóságok és különbségek a beszéd típusokban* in *Fonetikai olvasókönyv*, szerk. BÓNA Judit, Budapest, ELTE Fonetikai Tanszék, 175–188. <http://mek.oszk.hu/17400/17433/17433.pdf> Utolsó letöltés: 2019. január 29.
- LAHAM, Simon M., ALTER, Adam L., GOODWIN, Geoffrey P. (2009), Easy on the Mind, Easy on the Wrongdoer: Discrepantly Fluent Violations are Deemed Less Morally Wrong, *Cognition* 112, 462–466.
- LAYER, John (1994), *Principles of Phonetics*, Cambridge, Cambridge University Press.
- LEVELT, Willem J. M. (1999), *Producing Spoken Language: A Blueprint of the Speaker* in *The Neurocognition of Language*, eds. BROWN, Colin M., HAGOORT, Peter, Oxford, Oxford University Press, 83–122.
- LEVINSON, Stephen C. (1989), *Pragmática*, Barcelona, Teide.
- MARKÓ Alexandra (2005), *A spontán beszéd néhány szuprasegmentális jellegzetessége: Monologikus és dialogikus szövegek összevetése, valamint a hümmögés vizsgálata*, doktori disszertáció, <http://www.spontanbeszed.hu/letoltes/asponanbeszedszuprasz.pdf> Utolsó letöltés: 2019. január 29.
- MATEU SERRA, Rosa (2001), *El Lugar del silencio en el proceso de comunicación*, doktori disszertáció, <https://www.tdx.cat/handle/10803/8173> Utolsó letöltés: 2019. január 29.
- MÁTRAHÁZI, Noémi (2019), La fluidez como criterio de evaluación en los exámenes del lenguaje especializado en Economía del Centro de Exámenes de Idiomas Corvinus, in *Lingua. Corvinus Nyelvi Napok tanulmánykötet*, eds. NYAKAS J.–GAZSI R. D., Budapest, Budapesti Corvinus Egyetem Corvinus Idegennyelvi Oktató- és Kutatóközpont, 256–261. http://www.risk-conference.uni-corvinus.hu/fileadmin/user_upload/hu/tan-szekek/tarsadalomtudomanyi/iok/files/konferencia_koetet_2018.pdf Utolsó letöltés: 2021. január 7.
- Ministerio de Educación, Cultura y Deporte (2002), *Marco Común Europeo de Referencia para las lenguas*.⁵⁶ *Aprendizaje, Enseñanza, Evaluación*, https://cvc.cervantes.es/ensenanza/biblioteca_ele/marco/cvc_mer.pdf Utolsó letöltés: 2019. január 29.
- NAKATANI, L. H., O'CONNOR, K. D., ASTON, C. H. (1981), Prosodic Aspects of American English Speech Rhythm, *Phonetica* 38, 84–105.

QUENÉ, Hugo (2008), Multilevel Modeling of Between-speaker and Within-speaker Variation in Spontaneous Speech Tempo, *The Journal of the Acoustical Society of America*, 123 (2008)2, 1104–1113.

QUILIS, Antonio (1999), *Tratado de fonética y fonología españolas*, Madrid, Editorial Gredos.

SCHERER, K. R. (1995), *How Emotion is Expressed in Speech and Singing* in *Proceedings of the XIIIth International Congress of Phonetic Sciences*, eds. ELENUS, K., BRANDERUD, P., Vol. 2., Stockholm, 85–89.

VÁRADI Viola, BEKE, András (2013), Az artikulációs tempó variabilitása a felolvasásban, *Beszéd kutatás* 21, 26–42. <http://real.mtak.hu/8458/> Utolsó letöltés: 2019. január 29.